

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 22. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360307552/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

enkelt af dette Lands mest fremragende Skribenter som Ernest Renan finder man nu den dobbelte Aandsretning forenet, noget af Rousseau's Aand sammensmeltet med noget af Voltaires. Men i Rousseau's Skrifter alene er det, at de store fra Udlandet kommende Strømninger, som ved Aarhundredets Begyndelse bryder ind over Frankrig, har deres Kildespring, og Rousseau er det, hvem det skyldes, at den Literatur, som af Franske frembragtes udenfor Landets Hovedstad eller Grænser, under al sin Modstand mod den Aand, af hvilken det uidskrænkede Kejserdømme udgik og bares oppe, bevarede et Forhold til det 18de Aarhundrede og havde oprindeligt franske Forudsætninger at støtte sig til.

## I

Aaret 1800 bragte det første Digterværk, som bærer den nye Tidsalders poetiske Præg. Dets Omfang var lille, men dets Betydning stor og Indtrykket mægtigt. *Atala* vakte en Opsigt og gjorde en Lykke, som siden *Paul et Virginie* udkom ikke havde været nogen fransk Digting forundt. Det var en Novelle fra Nordamerikas Heder og vildsomme Skove, den havde en stærk, besynderlig Krydderduft af den uberørte Jordbund, paa hvilken Ideen til den var opstaaet; den havde en fremmed Naturs glødende Farver og en endnu heftigere Gløden i Lidenskabens Udtryk. Fortællingen gav et Billede af de vilde Indianeres Liv som Baggrund for Udmalingen af en tilbagetrængt, men netop derved overvældende og dræbende Elskovslidenskab. Det Hele fremhævet ved en Fernis af katolsk Religiositet.

Denne Historie om en ung kristen Indianerpiges Kærlighed og Død blev saa yndet, at dens Hovedpersoner snart efter paa kolorerede Træsnit bedækkede de franske Værtshuses Vægge, og at Voksdukker af dem solgtes ved Paris's Seine-Bolværker som man ellers der solgte Voksbilleder af Madonna og Kristus. Paa et af Forstadsteatrene optraadte Heltinden kostymeret som Vild med Hanefjer i Haaret, og Variétés-Teatret gav en Farce, i hvilken en Skoledreng og en Skolepige, som løb bort for at gifte sig sammen, kun snakkede om Krokodiller, Storke og Urskove i *Atala's* Stil. Der udkom en Parodi, betitlet *Ah, là, là!*, i hvilken Novellens lange pragtfulde Beskrivelse af Mississippiflodens Bredder var erstattet af en ligesaa udførlig og vidtløftig

Beskrivelse af en Kartoffelmark: saa paafølgende syntes det da, at en Forfatter vilde spille nogle Sider paa Naturomgivelserne. Men medens Parodier, Drillerier og Karikaturer saaledes regnede ned over Digteren, var han ikke derfor at beklage; thi slige Ting er Navnkundighedens Forbud, og med ét Slæg var han fra en Ubekendt bleven en Berømt af første Rang. Hans Navn var paa Alles Læber, og det lød *François René de Chateaubriand*.

Han var født som det yngste af ti Børn i et gammeladeligt Hus i St. Malo i Bretagne. Faderen var streng og tør, uselskabelig og tavs, havde kun én Lidenskab, sit Adels hovmod. Moderen var lille og styg, urolig og misfornøjet, men i høj Grad gudsfrygtig, Kirkegængerske og Præstebeskytterinde. Sønnen arvede en Blanding af begge Natur.

Haardt blev han opdraget i et Hjem, hvor efter hans eget Udtryk Faderen var Tyendets Skræk, Moderen dets Svøbe, og voksede da op indesluttet og sky, tidligt fortrolig med Havets Bølgegang og Blæstens Musik, men aldrig forsonet med Hjemmets Uhygge og Kulde, et stædigt, tungsindigt og overspændt Barn. Den ham i Alder nærmeste Søster Lucile, der følte sig tilsidesat som han, blev hans eneste Ven og Fortrolige; hun var som han en syg og lidenskabelig Sjæl, Aar for Aar mere tilbøjelig til som Rousseau at ane Sammensværgelser imod sig overalt og anse sig for forfulgt af Alle; i sin Barndom tyede hun til Broderen, senere til Religionen som Beskytter mod disse Farer og Trængsler. Hun var først som Broderen uskøn og sky, blev senere meget smuk, bleg med mørkt Haar, skøn som en Dødens Engel; hun tilbragte en stor Del af sit Liv i Kløstre, var lidenskabelig i sin Søsterkærlighed og lidenskabelig katolsk. Hun havde digteriske Anlæg og synes saavel i Skyhed som i Overspændthed at have været Broderens kvindelige Sidestykke. En anden Søster Julie, der i sin Ungdom levede udelukkende som Verdensdame, endte som Hellig i gudelig Forsagelse, saa at Retningen mod Katolicismen synes at have ligget den hele Slægt i Blodet.

Den stærke Tvang, hvori den unge Chateaubriand holdtes, avlede hos ham en vild Trang til at være fri og sin egen Herre; den bestandige Opsigt, hvorunder han sukkede, avlede en altbeherkende Drift til menneskesky Ensomhed. Hede han ene ned ad Herregaardens Trapper eller gik han med sin Bøsse ensom paa Jagt, følte han alle Lidenskaber koge og bruse i sit